

NAGY VITA a subalyuki ősember állkapcsa körül

Ki találta meg: a munkanélküli lakatossegéd vagy a főgeológus?

Eger, július 19

(Az Est kiküldött munkatársától.)

A riport hősnőnek élete: regény. Gyönyörű. De ami vele történt...

1933 őszén a világ biológusai, az őslénytanról foglalkozó tudósok nemzetközi kongresszust tartottak Washingtonban. A kongresszus legnagyobb eseménye az volt, hogy Lóczy Lajos, a Magyar Földtani Intézet igazgatója

bemutatott egy emberi állkapcsot.

Ez az állkapocs a százezer évvel ezelőtt élt ősembernek, a homo primigeniusnak állkapcsa volt. Eger mellett találta 1932-ben

Dancza János munkanélküli lakatossegéd.

A kongresszus amerikai tagjai Lóczy Lajostól 12.000 dollárért meg akarták venni az állkapcsot. Lóczy elutasította az ajánlatot és az állkapcsot hazahozta. A 12.000 dolláros leletet pár száz pengőért a Földtani Intézet vásárolta meg.

Az akarat csodát művel

A munkanélküli Dancza Jánosnak 1929-ben a falatka kenyér is nagy gondot okozott. Szenvedélyes turista volt, állandóan a Bükköt járta. Egy ilyen kóborlása közben találkozott dr. Kadic Ottokár főgeológussal, aki az ősember nyomai után kutatott a Bükkben. Dancza felajánlta szolgálatait a főgeológusnak, aki maga mellé vette és a munkanélküli lakatossegédből

szenvedélyes barlangkutató lett.

A hat elemít végzett, primitív műveltségű Dancza a geológia tudományára vetette magát, az egri érseki lyceum könyvtárából könyvekhez jutott és a hozzáértők szerint valóságos tudóssá vált. Két év múlva, 1931 őszén kiverekedte, hogy az egri múzeum számára, pár maga mellé vett munkatársával, barlangkutatót végezhessen.

Trak Géza akkori polgármester 300 pengőt adott Danczának támogatásul és Dancza a Hór-völgyben levő füzéri barlangban megkezdte a kutatást, hogy aztán az ősrégi Subalyuk barlangban folytassa. A Subalyuk-barlangból ősi állatvilág gazdag maradványai kerültek elő. Ez a barlang az őskori állatok nagy tanyája volt. Kegyetlen téli hidegben dolgozott Dancza, fanatikus lelkesedéssel és a barlangban

rengeteg állati csontot talált.

Mammut, ősbölgény, orrszarvú, barlangi oroszlán, hiéna, sarki róka, barlangi medve, tharandszarvas, ló, farkas csontjait. Olyan őskori juhfeleket is talált, amelyekre eddig csak Ázsiában leltek.

1932 február 27-én azután Dancza legnagyobb öröme ember csontmaradványokra találtak.

Az ősember első maradványaira Magyarországon.

Dancza megtalálta az ősember két keresztcsontját is. Eddig minden leletnél éppen ez a keresztcsont hiányzott. Később azután megtalálta az őskori ember csigolyáját, majd egy őskori gyermekkoponyát. A csontok helyzetéből arra lehetett következtetni, hogy az őskori asszonyt és gyermekét ragadozók tépték szét és falták fel.

Vita a személyes névmások körül

Eszteendőket teltek el és Dancza János lakatossegéd tökéletesen kiképezte magát. Most azután nagy háborúságra keveredett Kadic Ottokár fő-

geológussal, akihez július 8-án nyílt levelet intézett

»A személyes névmások használatáról és egyéb fogalomzavarokról.

»Igen tisztelt Tanár úr! — írja Dancza.

— Elnézését kérem, hogy az én hat elemi iskolai képzettségemmel arra bátorkodom figyelmét felhívni, hogy a személyes névmás többszám első személyét a Subalyukbarlangban végzett ásátásokkal kapcsolatos megnyilatkozásaiban úgy szóban, mint írásban következésesen

helytelenül,

a személyes névmás egyszám második személye helyett használja. Én az iskolában azt tanultam, hogy csak arra mondhatom, mi csináltuk, amiben nekem is részem volt. Ezzel szemben a tanár úr olyan dologról mondja azt, hogy: megtaláltuk, aminek a megtalálásában

sem közvetlenül, sem közvetve nem volt része.

Őn három év óta szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaiban az általam feltárt homo primigenius-maradványokról következetesen azt mondja, hogy: megtaláltuk. Ezzel

a saját személyét részesévé teszi olyasvalami megtalálásának, amiben nem vett részt.

Ellenben azt, aki az ősemberi maradványokat kéthónapi munkában valóban feltárta, az ismeretlenség homályába süllyeszti. Őn a magyar orvosok és természetvizsgálók 1933-ik évi budapesti vándorgyűlésén elismeréssel adózott a csákányozást és talicskázást illető képességeimnek, amit itt utólag hálásan köszönök. Csak hogy ott van a baj, hogy a nevezett barlangban nem az ön munkái végeztek ásátásokat, mert az ásátásokat 1932 február 8-tól május 26-ig a létesítendő

egri városi múzeum számára Eger város és Heves megye támogatásával én végeztem.

Igy én és turistatársaim nem lehattunk ebben az időpontban az ön munkái, aki Pesten tartózkodott és az ásátásokról is csak az én közléseim és a Magyar Barlangkutató Társulat 1932. évi március 19-én tartott szakülésén elmondott

beszámolóim révén értesült.

A leletek éppen ebben az időben kerültek napfényre. A most megjelent Magyar Királyi Földtani Intézet évkönyvében »A jégkor embere Magyarországon« címen 147 oldalon német nyelven cikket írt. Az hogy annak idején

az én sikereimért ön fogadta a külföldi ősemberkutatók gratulációját, hagyján,

De hogy ebben a cikkében az utolsó csákányozásig kisajátítja az én munkáimat, már mégsem hagyhatom szó nélkül. Amikor ön május 2-án a barlangot először látta, azt úgyszólván az utolsó köbméterig feltártam már. Alighogy az említett műve által okozott meglepetésen túlestem, éppen tegnap barlangi rovarok gyűjtése közben ért egy újabb. Egy turista társaságnak megmutattam a Lökölgyi barlangot és a náluk levő dr. Thirring, dr. Vigyázó-féle kalauz 135. oldaláról tudtam meg a Subalyukról, hogy: itt 1932-ben dr. Kadic ásátásokat kezdett, melynek során értékes leletekre, közszerzőmokra és az ősember csontjaira, köztük egy őskori csecsemő tejfogakkal teli állkap-

Huszonnyolc új rendőrfogalmazó-gyakornok

Poszton is fognak állni az uccán

— Az Est tudósítójától —

Tegnap délből Kozma Miklós belügyminiszter aláírta huszonnyolc új rendőrfogalmazó-gyakornok kinevezését. A főkapitányságon dolgozó rendőrdíjnokok, akik közül sokan már tizenöt éve állnak az államrendőrség szolgálatában, esalódottan fogadják a kinevezéseket. Nevezetesen a főkapitányság státuszában lévő rendőrdíjnokok közül összesen hatot nevezett ki a belügyminiszter, a többi huszonkettőt részint más állami hivatalokból jön át most a rendőrségre, részint most kezd meg állami szolgálatát.

Nagyon érdekes rendszert léptet életbe most a belügyminiszter: utasítást adott, hogy az új rendőrfogalmazó gyakorlatnokoknak nemesak a

fogalmazási ügykört kell tanulmányozniuk, hanem meg kell ismerkedniük a rendőri őrszolgálattal is. Ezért a fogalmazó-gyakornokoknak legalább egy hetet az egyik kerületi őrszobában kell tölteni, poszton fognak állni, mint a közrendőrök, beosztják azonkívül őket kerékpáros osztagba, a dunai mentőállomásokra, a kerületi kapitányságokra, úgyhogy mire a fogalmazói tanfolyamra jutnak, már a rendőri szolgálat minden ágában teljesen jártasak lesznek.

Az Est munkatársának értesülése szerint azok a rendőrdíjnokok, akiket most a kinevezéseknél mellőztek, együttesen fordulnak a belügyminiszterhez, kérve, hogy a rajtuk esett súlyos sérelmet orvosolja.

esára bukkantak. Nézem a kalauz munkatársainak névsorát.

Barlangi adatok: dr. Kadic Ottokár.

Köszönöm, hogy felvilágosított egyrészt arról, hogy a Subalyukban nem én kezdtem az ásátást, másrészt, hogy egy ötödik-hatodik évében levő gyermek nem ember, hanem csecsemő. A kalauz 164-ik oldalán aztán megtudtam azt is, hogy a Füzérkő barlangjában az 1932-ik évi ásátások során őskori közszerzőmokat találtak. A barlang feltáróját ön, a Magyar Barlangkutató Társulat elnöke,

még névleg sem ismeri.

Pedig éppen ön elnökölt azon a szakülésen és dícsért agyba-főbe, amelyen e barlangnak a Subalyukban végzett ásátásaimmal párhuzamosan eszközölt teljes feltárásáról beszámoltam.

Ime, tanár úr, hova vezet, ha az ember ott használja a személyes névmás többszám első személyét, ahol a személyes névmás egyszám második személyét kellene használni. Higgye meg, nagyon sajnálom, nem ön, hanem a magyar ősemberkutatók jóhírneve miatt, hogy ezt itt kellett önnek megmondanom, de már három éve lesz, hogy hiába próbálom tévedéseire a figyelmét felhívni.

„Igaz van...”

— Dancza Jánosnak száz százalékgig igaz van, — mondta nekünk Frank Tivadar egri polgármesterhelyettes főjegyző, az egri városi múzeum alapítója, amikor felkerestük, hogy kiérjük véleményét az ügyben. — Dancza száz százalékosan

korrekt ember,

amit ő mond, az száz százalékgig igaz. De igazolni tudja Dancza igazságát Pálosy Ervin jogakadémiai professzor és Pataki Vidor cisztercita tanár is. Dancza jelenleg az egri múzeum őre, napi 2 pengős napszámosi díjazás mellett. Óriási a tudása. Amit ez az egyszerű ember végzett, az szinte mesebe illő.

Elsikkasztani őt és érdemeit nem engedhetjük.

A legnagyobb nyomorúságban, éhezve, rongyoskodva, fagyoskodva dolgozott a barlangokban, ami kevéske pénzhez jutott, azt könyvekre költötte és ez az egyszerű lakatoslegény ma már a legtökéletesebben képzett prehistorikusaink egyike. Az ő érdeme, hogy a most létesülő egri múzeum

Európa egyik legszebb geológiai múzeuma

lesz. Rengeteg értéket gyűjtött össze eddig is.

Szerettünk volna találkozni magával a riport hősnővel is, de hiába kerestük, nem találtuk. Valahol kiutazott, jár most is a Bükkben és úgy tudják, hogy jelenleg a barlangok rovaréletét tanulmányozza.

Mit mond Kadic főgeológus?

A nem mindennapi konfliktus ügyében felkerestük Kadic Ottokár főgeológust.

— Danczát, — mondotta — aki az ásátások során előmunkásom volt, nagyon megszerettem annak idején. Rengeteg sokat tanult Dancza mellett és az áso mellett. Megszerettem és becsülöm most is. Annak idején én kértem meg, hogy a nyugati Bükkben is járjon utána, hol lehetne leletekre akadni. Ő jegyzeteket készített és a tipeket leadta nekem. Nagyon jó ötlete volt, amikor próbaásatást akart csinálni. Az egri uraknál utána járt az ügynek, az egri urak tudták, hogy én mellett milyen sokat tanult Dancza és pénzt eszközöltek ki számára inszégmunka címén. Dancza azután nagyon szerencsés lett. A füzéri barlangban ásátott, régi eserepeket, csontokat talált, aztán átment a Subalyukba s olyan nagy szerencséje volt, hogy

csakugyan rátalált az ősember állkapcsára.

Én annyira el voltam ragadtatva tőle, hogy meghívattam egyik szakosztályi ülésünkre, ahol ő előadást tartott. Ropantul kidicsértem. Ez azután megnövelte az önértékét és kezdte magát dícsérgetni. Azután a Földtani Intézet megbízott engem, hogy folytassam ezt a nagyjelentőségű kutatást és öthónapos munkával a Földtani Intézet pénzéből teljesen kiastuk a barlangot. Én egyáltalán

nem akarom elvenni Dancza dícsőségét, hogy a homo primigenius állkapcsát ő találta meg,

hiszen ez szerencse dolga volt, épúgy megtalálhattam volna én is. Az tény, hogy később Danczával, mint munkással már nem is tudtam boldogulni, annyira önállósodni kezdett és egyizben nagyon erősen sértő levelet írt ellenem a Földtani Intézet igazgatójához. De az igazgatóság elnézte neki ezt is. Tény, hogy Lóczy Lajos a washingtoni kongresszusra kivitte az ősember állkapcsát és kint az amerikaiak nagy összeget ígértek a ritka kincsért, amely jelenleg legméltóbb helyén, a Földtani Intézetben van. Nem is tudom megérteni, hogy Dancza, akit én mindig nagyon szerettem, miért fordult most ellenem, amikor, ismétlem, én egyáltalában nem akarom elvenni tőle dícsőségét, illetve azt a véletlen szerencsét, hogy ő találta meg a homo primigenius állkapcsát és az őskori gyermek csontjait.

Nagyon értelmes, nem mindennapi tehetségű ember Dancza,

sokat tanult és most már sokat is tud. Bakos Ákos